

Araştırma Makalesi

ABD'NİN KUDÜS'Ü İSRAİL'İN BAŞKENTİ OLARAK TANIMASI KARARININ İSRAİL KARŞITI ARAP PROPAGANDA KARİKATÜRLERİNDEKİ SUNUMU

Mehmet Ozan GÜLADA¹

Mehmet Barış YILMAZ²

ÖZ

6 Aralık 2017 tarihinde ABD Başkanı Donald Trump, ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığını ilan etmiştir. Trump'ın bu açıklamasından sonra Arap basınında İsrail ve ABD karşıtı haberler yayınlanmaya başlamış ve ABD'nin aldığı kararın uluslararası bir geçerliliğinin olmadığı vurgulanmıştır. Bu aşamada Arap basınında her iki ülkeyi de eleştiren karikatürler de yayınlanmaya başlamıştır. Özellikle İsrail karşıtı yayınlanan karikatürlerde antisemitist mesajlar ön plana çıkmıştır. Çalışmada ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığını ilan etmesinden hemen sonra Arap basınında yayınlanan kimi karikatürlerde İsrail karşıtı mesajların nasıl ve ne yönde yansıtıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınması üzerine Arap ülkelerinde yayınlanan İsrail karşıtı propaganda karikatürleri içerisinden İftira ve İnkârla Mücadele Birliği (ADL) tarafından belirlenen 7 İsrail karşıtı karikatür çalışmanın örneklemini belirlenmiştir. Çalışmada karikatürler üzerinden verilmek istenen İsrail karşıtı mesajlar nitel araştırma yöntemlerinden göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen karikatürler İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün Göstergeler Modeli ve Fransız antropolog Claude Lévi-Strauss'un Karşıtlıklar Modeli üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda Arap basınında yer alan kimi karikatürlerde İsrail'e karşı olumsuz göstergeler üzerinden nefret söylemi inşa edildiği ve İsrail tarafından Müslüman halkın zulme uğradığı mesajlarının verilmeye çalışıldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antisemitizm, Kudüs, Propaganda, İsrail, Karikatür

The Presentation of the Decision That USA Recognized Jerusalem as the Capital of Israel in Anti-Israel Arabian Propaganda Cartoons

ABSTRACT

The President of USA, Donald Trump declared that the USA recognized Jerusalem as the capital of Israel on December 6, 2017. Following this statement by Trump, the Arab media began to publish anti-Israel and anti-US news and stressed that the decision of USA had no international validity. At this stage, the Arab media started to publish cartoons that criticized both countries. Anti-Semitic messages were shown to be intense, especially in the anti-Israel cartoons. In the study, it was tried to reveal how

¹Öğretim Görevlisi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Akçadağ Meslek Yüksekokulu, mehmet.gulada@ozal.edu.tr ORCID: 0000-0001-8233-2321

²Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, baris.yilmaz@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0928-248

and in what way the anti-Israel messages were reflected in some cartoons published in the Arab press shortly after the USA declared Jerusalem as the capital of Israel. For this purpose, when the US recognized Jerusalem as the capital of Israel, it was identified as a sample of 7 anti-Semitic cartoon studies, which were determined by the Anti-Slurry and Struggle Union (ADL) among the anti-Israel propaganda cartoons published in Arab countries. For this purpose, 7 anti-Israel cartoons which were determined by the Anti-Defamation League (ADL) among the anti-Israel propaganda cartoons published by Arab countries after the US recognized Jerusalem as the capital of Israel were selected as a sample. In the study, the anti-Israel messages which were wanted to be given through the cartoons were examined by using the semiotic analysis method in qualitative research methods. The caricatures identified within the scope of the study were analyzed in the light of Swiss linguist Ferdinand de Saussure's Indicators Model and French anthropologist Claude Lévi-Strauss' Contrast Model. According to the findings, it was found that the hate speech was constructed against Israel and the messages that the Israel persecuted the Muslims were tried to give by using negative signs in the cartoons in the Arab press.

Keywords: Antisemitism, Jerusalem, Propaganda, Israel, Cartoon

Giriş

Arap-İsrail ilişkilerinde Kudüs'ün statüsü 14 Mayıs 1948 tarihinde İsrail devletinin kuruluşundan günümüze kadar önemli bir sorun olarak kalmıştır. İsrail'in Kudüs'ü başkenti olarak nitelendirmesi, uluslararası krize yol açmış ve dünya genelinde pek çok ülke İsrail'in tek taraflı olarak aldığı bu kararı tanımamıştır. Buna karşın 6 Aralık 2017 tarihinde ABD Başkanı Donald Trump, ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığını ilan etmiştir. Trump'ın bu kararı, Kudüs'ün statüsünü uluslararası gündeme tekrar getirmiştir. Pek çok Müslüman ülkede Trump'ın kararına karşı olarak ABD ve İsrail aleyhtarı gösteriler düzenlenmiştir. Benzer şekilde Arap medyası tarafından Trump'ın kararı sert bir dille eleştirilmiştir. Diğer yandan Arap medyasının kimi yayınlarında İsrail ve ABD karşıtı söylem ortaya çıkmıştır. Arap medyasındaki kimi yayınlarda hazırlanan ABD ve İsrail karşıtı karikatürler üzerinden ABD tarafından alınan karar mizahi bir dille eleştirilmeye çalışılmıştır. Bu karikatürler, ABD ve İsrail'e yönelik nefret söylemi inşasında propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma kapsamında İsrail karşıtı karikatürlerde, antisemitizm olgusunun nasıl oluşturulduğu, İsrail ve ABD'nin ne şekilde temsil edildiği ve nefret söylemine yönelik hangi mitlerin inşa edildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Antisemitik propaganda faaliyetlerini inceleyen uluslararası alanda akademik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bunlar içerisinde; Heilbronner (1990), Nazi Partisi'nin faaliyetinde ve propagandasında Nazi antisemitizminin rolünü; Karsh ve Miller (2004), oryantalizm, antisemitizm ve siyasi propagandayı; Herf (2005), Goebbels ve Nazi Propaganda Bakanlığı'nın antisemitik kampanyalarını; Sala (2014), müzakereler, propaganda ve antisemitizmi; Lônčíková (2017), Slovakya özelinde İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılan antisemitist propaganda söylemlerini; Moshin (2018), Donald Trump'ın başkanlığının başlangıcından itibaren ortaya çıkan

antisemitist söylemleri incelemiştir. Arap dünyası özelinde de karikatürlerin propaganda aracı olarak kullanılmasını inceleyen Seo'nun (2014) "Sosyal Medya Çağında Görsel Propaganda: 2012 İsrail-Hamas Çatışması Sırasında Twitter Görüntülerinin Ampirik Bir Analizi" adlı çalışması ön plana çıkmaktadır. 2012 yılında meydana gelen Gazze Çatışması sırasında İsrail Hava Kuvvetleri ve Hamas el-Kassam Tugayları tarafından Twitter'da yapılan paylaşımları ele almıştır. Paylaşımlar içerisinden seçilen görsellerin içerik analizi yöntemi kullanılarak duygusal ve rasyonel çekicilikleri kullanımları incelemiştir. Çalışmada 243 Twitter analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Hamas'ın paylaşımlarında kullandığı görsellerde daha çok duygusal çekicilikler, İsrail'in ise rasyonel çekicik kullandığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen propaganda karikatürlerinde, ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararının ardından Arap medyasındaki kimi yayınlarda ABD ve İsrail karşıtı antisemitist söylemlerin nasıl ve ne şekilde oluşturulduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Antisemitizm Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Antisemitizm, Araplar, İbraniler, Aramlar, Süryaniler gibi tüm Sami halklarına yönelik nefreti ifade etmektedir (Yavuzoğlu, 2003, s. 109). Buna karşın antisemitizm zaman içerisinde yalnızca Yahudilere yönelik nefreti içeren bir kavram haline gelmiştir. Bu açıdan günümüzde antisemitizm kavramı, Yahudilik ırkına, kültürüne ve dinine karşı duyulan düşmanlığı tanımlamaktadır. Yahudilik var olduğundan beri antisemitizm de farklı şekillerde var olmuştur. Yahudilere yönelik antisemitist uygulamalar, sözlü saldırılardan, kitle katliamlarına kadar giden geniş bir olguyu içermektedir. Tarihte bilinen ilk büyük antisemitist saldırı hareketi, Birinci Haçlı Seferi sırasında Haçlı Ordusu'nun 1099 yılında Kudüs'ü ele geçirmesi ile birlikte yaşanmıştır. Haçlılar, Kudüs'te bulunan Müslümanlar ile birlikte çok sayıda Yahudi'yi katletmiştir. Diğer geniş kapsamlı antisemitist uygulama 15. yüzyılda İspanya'da yaşanmıştır. İspanya'da Yahudiler ve Müslümanlara yönelik yoğun bir baskı uygulanmaya başlanmış, bu baskından kurtulabilmek için çok sayıda Yahudi İspanya'yı terk etmek zorunda kalmıştır. Böylece tarih içerisinde kimi zaman Yahudiler göç etmek zorunda bırakılarak buldukları topraklardan uzaklaştırılmaları yoluna gidilmiştir (Kaleli, 2013, s. 28). Yahudilere yönelik şiddet eylemleri ve sürgünler çeşitli dönemlerde de devam etmiş ve 20. yüzyılda zirve noktasına ulaşmıştır.

20. yüzyılın ilk yarısında Almanya'da ortaya çıkan Nazizm ideolojisinde antisemitizm yoğun olarak görülmüştür. Özellikle otoriter bir yönetim tarzını benseyeyen Nazizm ideolojisinin (Gülada vd., 2019, s. 1082) siyasî arenadaki temsilcisi Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP) tarafından antisemitist

söylemler ön plana çıkarılmaya başlanmıştır(Ribbens, 2018, s. 9). Bu aşamada Nazilerin propaganda faaliyetlerinde Yahudi karşıtı söylemlere yer verilmiştir (Çakı vd. 2019, s. 783). NSDAP lideri Adolf Hitler'in Yahudilere yönelik nefret söylemi içeren açıklamaları Alman toplumunda geniş destek bulmuştu. NSDAP, Yahudileri Alman toplumunu sosyal ve ekonomik yönden sömürmekten, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın aldığı yenilgiye kadar geniş bir açıdan suçlamıştır. Hitler, Yahudilerin dünyaya yalnızca kötülük yapmak için geldiğini iddia etmiş, başta Alman halkı olmak üzere tüm insanlığın Yahudiler ile mücadele etmesi gerektiği üzerinde durmuştur. 1933 yılında NSDAP'nin Almanya'da iktidara gelmesinden sonra Yahudilere karşı resmîyollardan dışlama politikaları uygulanmaya başlanmıştır (McDonough, 2016, s. 197). Bu amaçla 1935 yılında Nürnberg Kanunları adı verilen bir yasa çıkarılmış, Yahudilerin hangi mesleği yapacaklarından kimler ile evleneceklerine kadar geniş bir ayrımcılık politikasına yönelinmiştir. NSDAP üyeleri Yahudilerden alış veriş yapılmamasını istemiş bu amaçla Alman halkının Yahudileri boykot etmesini telkin etmiştir. NSDAP'nin ırkçı politikaları zaman içerisinde daha da artmış nihayetinde Almanya'da 1938 yılında *Kristal Gece* (Kristallnacht) adı verilen Yahudilere yönelik toplu bir saldırı hareketi gerçekleşmiştir. Saldırı sonucunda yüzlerce Yahudi yaşamını kaybetmiş, Yahudilere ait çok sayıda ev, iş yeri ve sinagog da zarar görmüştür. Sol göğüs kısımlarına altıgen yıldız takılarak Yahudiler, Alman toplumundan dışlanmıştır. İlerleyen süreçte Yahudiler getto adı verilen alanlara yerleştirilmiş ve Alman halkından tamamen izole edilmiştir. Bir kısım Yahudi ise NSDAP tarafından inşa edilen toplama kamplarında tutulmuştur. NSDAP üyeleri antisemitist görüşlerini doğrudan Yahudiler üzerinden uygulamaya sokmuştur (Seul, 2013, s. 413). İkinci Dünya Savaşı sırasında da Nazilerin antisemitist propaganda faaliyetleri sürmüştür (Gazi ve Çakı, 2019, s. 252).

1945 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın sonlanması ve NSDAP'nin Almanya'da iktidardan düşürülmesinden sonra dünya genelinde antisemitizm büyük oranda azalmıştır. Nazizm ideolojisi resmi olarak son bulmuştur (Zorlu vd., 2017, s. 72). Nazilerin Yahudilere karşı gerçekleştirdiği eylemler dünya genelinde kınanmıştır. Diğer yandan Avrupa'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde Yahudilere yönelik gerçekleştirilen antisemitist şiddet eylemleri sürmüş ve bu eylemler genel olarak aşırı sağ fraksiyonlar tarafından meydana getirilmiştir. Buna karşın 1948 yılında İsrail'in kurulması, Ortadoğu'da yeni bir antisemitist akımın oluşmasına zemin hazırlamıştır (Schroeter, 2018, s. 1181). Özellikle Arap-İsrail çatışmaları bu antisemitist akımın daha da güçlenmesine neden olmuştur.

Arap Dünyasında Antisemitist Propaganda

Propaganda, algıları biçimlendiren, insanların fikirlerini kimi zaman manipüle eden ve propagandacıların arzulanan niyeti doğrultusunda bir tepkiyi elde etmek için yapılan kasıtlı, sistematik bir girişimdir (Jowett ve O'donnell, 2014, s. 7). Propagandada ikna kavramı ön planda olmakta (Avcı, 2018, s.75) ve propaganda ile ideolojik söylemlerin toplumda hakim kılınmasına çalışılmıştır(Aşkan ve Üzümlü, 2020, s. 72).Diğer bir tanımla, propaganda kitle iletişim araçları kullanılarak, belirli bir fikir, ideal, düşünce veya ideolojinin kaynaktan alıcıya tek yönlü bir iletişim içerisinde kitlelere aktarılmasını ve aktarılan bilgi üzerinden kitlelerin belirli bir konuda harekete geçmesini amaçlayan ikna odaklı bir iletişim türüdür. Propagandanın mümkün olabilmesi için bir düşünceye, düşüncenin aktarılabilceği bir kitleye ve propagandayı sistemli bir şekilde yönetecek olan yeteğene ihtiyaç duyulmuştur (Domenach, 2003, s. 18). Propagandada mesaj çeşitli şekillerde kitlelere iletilebilmektedir (Arıca, 2019, s. 394; DüNDAR, 2019, s. 310).

Propagandada kısa süre içerisinde sonuç alınması amaçlanmıştır. Diğer yandan propagandada otoriter bir üslup hâkimdir. Bu açıdan propagandanın verdiği bilgilerin değiştirilmesine, yorumlanmasına veya eleştirilmesine kati suretle izin verilmemiştir. Propagandacının verdiği bilginin olduğu gibi kitleler tarafından kabul edilmesi amaçlanmıştır (Aziz, 2007, s. 15). Propagandanın, propagandacıya mutlak suretle fayda sağlaması beklenmiştir (Tarhan, 2010, s. 36). Propaganda, 20. yüzyıldan itibaren kitle iletişim araçlarında yaşanan devrim niteliğindeki gelişmeler ile birlikte önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle bu yüzyılda antisemitist propagandanın geniş kitlelere ulaştırılmaya başlandığı görülmüştür. Nazi Almanyası'nda Propaganda Bakanı olan Dr. Joseph Goebbels, dönemin kitle iletişim araçlarını etkili bir şekilde kullanarak gerek Almanya'da gerekse Nazilerin işgali altında bulunan topraklarda güçlü bir antisemitist kamuoyu inşa etmeye çalışmıştır (Mazower, 2014, s.553). Bu amaçla propaganda bakanlığının desteği ile antisemitist propagandaya yönelik olarak posterler hazırlanmış, parti gazetesinde haberler yayınlanmış, sinema filmleri çekilmiş, konferanslar düzenlenmiştir. Özellikle Nazi Almanyası'nda basın, Yahudilere yönelik geniş kapsamlı nefret söylemi inşası için büyük çaba sarf etmiştir (Kershaw, 2009, s. 362). Nazi propagandası Almanya'nın teslim olduğu son ana kadar antisemitist faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Nazilerden sonra antisemitist propaganda yoğun olarak Orta Doğu'da görülmeye başlanmıştır.

İsrail kurulmasından önce 20. yüzyılda Orta Doğu'da ilk ciddi antisemitist hareketlerden biri Müslüman Kardeşler tarafından gerçekleştirilmiştir (Küntzel, 2005, s. 107). İsrail'in kurulmasından sonra da antisemitizm Orta Doğu'da yaygınlaşmaya

başlamıştı. 14 Mayıs 1948 tarihinde İsrail devleti kurulmuştur. İsrail'in kurulmasından kısa bir süre sonra Irak, Mısır, Ürdün, Suriye ve Suudi Arabistan, İsrail'e saldırıya geçmiştir. Bu saldırı günümüzde de süregelen Arap-İsrail Sorunu'nun temelini oluşturmuştur. Arap dünyası savaş sırasında İsrail karşıtı söylemlere yönelmiş ve İsrail'i Arap topraklarını işgal etmekle suçlamıştır. Savaş sırasında İsrail'in, Arap ülkelerini yenmesi Arap dünyasında İsrail karşıtı söylemlerin daha da sertleşmesine yol açmıştır. Arap dünyasında İsrail'e karşı sert söylemler 1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'nda ve 1973 yılındaki Arap-İsrail Savaşı'nda yoğunlaşmıştır. (Wistrich, 2013, s. 32). Arap dünyası tarafından İsrail karşıtı söylemler zaman içerisinde Arap ülkelerinde bulunan Yahudilerin başta İsrail olmak üzere farklı ülkelere göç etmesine neden olmuştur. Yaşanan Yahudi göç dalgalarından dolayı Arap ülkelerindeki Yahudi nüfusta büyük düşüş yaşanmıştır. Arap medyasında İsrail'e karşı yapılan antisemitist propaganda, İsrail'in zayıflamasına yol açmazken, İsrail'e yönelik yoğun bir Yahudi göçünün gelmesine de neden olmuştur.

Arap ordularının İsrail'e karşı aldığı yenilgiler, Arap dünyası tarafından İsrail'e yönelik farklı yaptırımların uygulanmasına neden olmuştur. Bu amaçla Arap ülkelerinin bir kısmı Yahudi ürünlerinin boykot edilmesini telkin etmiştir. Diğer yandan kimi zaman Nazi Almanyası tarafından Yahudilere yönelik soykırımın yapılmadığı iddia edilmiştir (Webman, 2010, s. 680). Böylece dünya genelinde Yahudilere yönelik oluşturulan "mağdur" algısının ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bazı Arap ülkelerinin medyası üzerinden de doğrudan antisemitist söylemlere yer verilmiştir. Arap basınında Yahudilerin Müslümanlara zulmettiği vurgulanmış, Arap topraklarının İsrail'in işgali altında olduğu aktarılmıştır. Arap medyasında yer alan antisemitist söylemler özellikle İsrail yönetiminin yapmış olduğu uygulamalara yönelmiştir (Webman, 2012, s. 226-227). Bu dönemde Arap propagandası, ABD'nin İsrail'e destek verdiğini ve ABD yönetiminin İsrail'in Müslümanlara yönelik giriştiği eylemlere sessiz kaldığını bildirmiştir. Bu açıdan Arap propagandasında İsrail'in ABD yönetimi üzerinde önemli bir nüfuza sahip olduğu iddia edilmiş ve Arap antisemitist propagandasında İsrail'den sonra ABD de hedef alınmıştır. Ayrıca Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği propaganda faaliyetlerinde de İsrail sert bir şekilde eleştirilmiştir. Sovyetler Birliği propagandası ABD'yi hedef alırken (Şahan, 2020, s. 287), kimi zamanda İsrail karşıtı söylemlere de yer vermiştir (Çalışkan, 2020, s. 696).

Günümüzde Arap-İsrail çatışmalarının belirli aralıklarla ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle İsrail ve Filistin arasında yaşanan çatışmalar Arap propagandasının İsrail karşıtı antisemitist söylemlerini en sık kullandığı konulardan biri olmuştur. Nitekim Arap dünyasında antisemitist söylemler güç kazanmaya

başlamıştır (Schroeter, 2018, s. 1181).Arap medyasında kimi yayınlardaki haberlerde doğrudan İsrail karşıtı söylemlere yer verilerek, Filistinli Müslümanların İsrail karşısında büyük acılar çektiği ve zulme uğradığı ileri sürülmektedir. Arap dünyasında, Filistin'de çatışmaların yaşandığı dönemlerde İsrail'e yönelik gerek basın gerekse sosyal medya platformları üzerinden antisemitist söylemler boyutunda doğrudan nefret söylemine girilmektedir.

Yöntem

Son dönemde Arap-İsrail ilişkilerinde yaşanan en büyük krizlerden biri olan ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararının Arap medyasında kimi yayınlarda nasıl yankı bulduğunu ortaya koymak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Böylece çalışma kapsamında Arap medyasındaki kimi yayınlarda antisemitist mitler üzerinden nasıl ABD ve İsrail karşıtı söylemlere yer verildiğinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma;

- Arap-İsrail İlişkilerinin Arap basınındaki sunumunu Kudüs Sorunu özelinde ortaya koyması,
- Arap basınındaki kimi yayınlarda İsrail karşıtlığının antisemitist mitlerde nasıl ön plana çıktığını açıklaması,
- Arap basınında Kudüs Sorunu özelinde ABD'nin ne şekilde olumsuz sunulduğunu ifade etmesi,
- Arap kamuoyunda İsrail karşıtı oluşturulan propaganda faaliyetlerinde İsrail'in hangi olumsuz kavramlar üzerinden somutlandığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararından sonra Arap medyasında yer alan antisemitist tüm karikatürler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Buna karşı çalışmada tüm karikatürlere ulaşmanın güçlüğünden dolayı çalışmada örneklem kullanılması yoluna gidilmiştir. Bu amaçla 1913 yılında ABD'de antisemitizm ile savaşmak amacıyla kurulan İftira ve İnkârla Mücadele Birliği (Anti-Defamation League, ADL) tarafından belirlenen 7 antisemitist karikatür çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir (ADL, 2018). Çalışma kapsamında 7 karikatürün uluslararası alanda faaliyet gösteren resmi bir örgüt tarafından belirlenmiş olması ve Orta Doğu'daki farklı Arap ülkelerin karikatürlerine yer vermesi nedeniyle çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Diğer yandan çalışmanın yalnızca 7 propaganda karikatürü üzerinden yürütülmesi ve elde edilen bulgular kapsamında genellemelerde bulunulması da çalışmanın temel sınırlılığını

oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular tüm Arap medyasını genellememekte, yalnızca Arap medyası içerisinde yer alan kimi İsrail karşıtı yayınları ele almaktadır.

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır;

ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararı üzerine Arap medyasındaki yayınlanan kimi karikatürlerde;

- İsrail ve ABD nasıl ve ne şekilde eleştirilmektedir?
- hangi antisemitist propaganda mitleri inşa edilmektedir?
- İsrail hangi soyut kavramlar üzerinden somutlanmaktadır?

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen propaganda karikatürleri İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün Göstergeler Modeli ve Fransız antropolog Claude Lévi-Strauss'un İkili Karşıtlık Modeli üzerinden analiz edilmiştir.

Gösterge, belirli bir kavramın başka kavram yerine temsil edilmesini, onun yerine kullanılmasını ve insanların zihinlerinde bir imaj oluşturmasını ifade etmektedir. Göstergebilim ise iletişim boyutunda göstergelerin kullanımı ile inşa edilen belirli anlamları inceleyen bir bilim dalıdır. Göstergebilim, 20. yüzyılın ilk yarısında dilbilimi alanında yapılan çalışmalar ile ortaya çıkmıştır. Bu dönemde ABD dilbilimci Charles Sanders Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün dilbilimi alanındaki çalışmaları göstergebilim kavramının oluşmasını sağlamıştır. Özellikle Saussure'ün Göstergeler Modeli adını verdiği göstergebilimsel anlayış, göstergebilimin sosyal bilimler alanında önemli bir analiz birimi haline gelmesinin önünü açmıştır.

Saussure, göstergebiliminde dilin önemini vurgulamış ve dilin kullanımı üzerine çalışmalarını yürütmüştür (De Saussure, 2014, s. 54). Göstergeler Modeli'nde Saussure'e göre göstergeler, gösteren ve gösterilen olmak üzere iki temel düzlem üzerinden anlamlandırılmaktadır (Sığırcı, 2016, s. 41). Gösteren, gösterenin herkes tarafından kabul edilen, değişmeyen, evrensel olarak kabul gören anlamını ifade etmektedir. Gösteren boyutunda bir kavramdan bahsedildiğinde insanların zihinlerinde ortak bir algı meydana gelmektedir. Gösterilen ise gösterenin tamamen zıttı bir kavramı ifade etmektedir. Gösterilende, göstergelerin anlamı öznel, değişebilen ve kültüre ait olmaktadır. Bu nedenle gösterenin bir kültür içerisindeki gösterileni, başka bir kültürde farklı bir gösterilen olarak açıklanabilmektedir (Fiske, 2017, s. 127). Bu aşamada Saussure, gösterenin ifade ettiği anlamın doğrudan toplum içerisinde inşa edilen uzlaşısı ile mümkün olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle

bir göstergenin bir kavramı niteleyebilmesi için toplum nezdinde ortak bir uzlaşının olması ve bu uzlaşa bağlamında göstergenin ifade ettiği kavramın herkes tarafından aynı şekilde algılanması gerekmektedir.

Saussure'ün göstergebilim anlayışına ilerleyen süreçte çağdaşları tarafından farklı boyutlar kazandırılmıştır. Bunlar içerisinde Claude Lévi-Strauss'un İkili Karşıtlıklar Modeli önemli bir yer tutmaktadır. 20. yüzyılın ilk yarısında, Fransız antropolog Lévi-Strauss, Brezilya'daki yerlilerin ritüelleri ve gelenekleri üzerine incelemelerde bulunmuştur. Lévi-Strauss, yaptığı incelemeler sonucunda kültürler arasında inşa edilen mitler üzerinde önemli benzerliklerin olduğunu fark etmiştir. Diğer yandan modern toplumların, ilkel toplumlara yönelik "yaban" yakıştırması üzerinde de durmuş, yaban olarak tanımlanan grupların aslında algılandığı gibi yaban olmadıklarını iddia etmiştir. Lévi-Strauss, bir toplumun kendi kurallarını en doğru kurallar olarak nitelendirdiğini ve bu kuralların dışına çıkan veya bu kurallara uymayan toplumların da "yaban" olarak adlandırıldığını savunmuştur (Lévi-Strauss, 2016, s. 27). Yani bir toplumun kendi gibi olmayanlar için yaban nitelemesini kullandığını iddia etmiştir. Buna karşın ilkel toplumların Batılı toplumlardaki bir bireyden kimi konularda çok daha fazla uzmanlaşabildiğini söylemiştir. Örneğin, "yaban" olarak adlandırılan ilkel kabileden bireyin kendisini zirai alanda geliştirebildiğini ve yüzlerce bitkinin nerede yetiştiğinden ne gibi faydaları olduğuna kadar pek çok farklı bilgiye sahip olduğunu, buna karşın Batılı bir bireyin bu bilgilerden mahrum olduğunu ileri sürmüştür. Aynı şekilde yaban toplumların günlük yiyecek ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir kaç saat çalışması gerekli olurken, Batılı toplumların daha iyi bir yaşam standardına erişebilmek için ilkel toplumların çok üzerinde çalıştığını ileri sürmüştür. Ayrıca yaban toplumların bir şekilde düzen oluşturabildiğini savunmuştur (Lévi-Strauss, 2014, s. 39). Böylece ilkel kabilelerin yaban olarak adlandırılmaması gerektiğini savunmuştur.

Lévi-Strauss, toplumlar arasındaki farklılaşmaların yine toplum içerisindeki somutlamalar üzerinden inşa edildiğini ileri sürmüştür. Örneğin, bir toplumun kendisini en doğru şekilde yaşadığını düşündüğü için kendi yaşantı ve kurallarını olumlu soyut kavramlar, kendisi dışında olan toplulukları da olumsuz soyut kavramlar üzerinden somutlandırıldığını iddia etmiştir. Bu somutlamalara da İkili Karşıtlıklar Modeli adını vermiştir (Lévi-Strauss, 2017, s. 70). Lévi-Strauss bu somutlamalar nedeniyle toplumlar arasında ayrımların olduğunu belirtmiştir. Lévi-Strauss'un kültür içerisinde oluşturulan mitlerin toplumun davranışları üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu savunmuştur (Lévi-Strauss, 2018, s. 135). Buna karşın toplumların inşa ettikleri mitlerin yalnızca illüzyonlar olduğunu savunmuştur (Lévi-

Strauss, 2013, s. 37). Nitekim mitlerin temeli yalnızca toplum tarafından inşa edilen yapay gerçekliklerin bir temsilidir.

Çalışmada karikatürler üzerinden verilmek istenen antisemitist mesajlar, Saussure ve Lévi-Strauss'un modelleri üzerinden ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Analiz

Çalışmanın bu bölümünde "Mezar", "Ölüm", "Kurt", "Domuz", "İblis", "Yıkım" ve "Bülbül" konulu yedi antisemitist propaganda karikatürü göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

"Mezar" Konulu Propaganda Karikatürü

"Mezar" konulu propaganda karikatürü, 18 Mayıs 2018 tarihinde Birleşik Arap Emirlikleri'nde (Al-Bayan) yayınlanmıştır. Gösteren açıdan incelendiğinde, karikatürde bir mezarın içerisinde Kubberü's Sahra'nın resmi olan bir elin çıktığı görülmektedir. Görsel kodlar içerisinde bir kişinin elindeki tabancayı mezarlıktan çıkan ele doğrulttuğu ve ateşlediği yansıtılmaktadır. Silahı ateşleyen kişinin başında Yahudiliğin simgesi altıgen yıldızın konulduğu ve saçlarının bukleli olduğu resmedilmektedir. Karikatürde bulunan mezar taşının üzerinde "Filistin Şehitleri" yazılı kodu bulunmaktadır.

Şekil 1: "Mezar" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen boyutunda analiz edildiğinde, karikatürde ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararı ile Müslümanların Kudüs'teki haklarının ellerinden alınmasına yol açtığı ve İsrail'in, Müslümanlara yönelik iddia edilen zulümlerini daha rahat bir şekilde sürdürdüğüleri sürülmektedir. Görsel kodlar içerisinde mezarlıktan elini uzatarak, Kubberü's Sahra'yı gösteren kişi Müslümanların metonimi (temsili) olarak yansıtılmaktadır. Başında altıgen yıldız bulunan silahlı kişi ise İsrail'i temsil etmektedir. Karikatürdeki yazılı ve görsel kodlar üzerinden değerlendirildiğinde, Müslümanların İsrail'in iddia edilen tüm zulümlerine karşı Kudüs için savaşaacağı mesajı verilmektedir.

Tablo 1: "Mezar" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Eylem	Yahudi erkeğin Müslüman'ı vurması	ABD'nin Kudüs kararının İsrail'in elini güçlendirmesi düşüncesi
Mekan	Mezarlık	İsrail'in Müslümanları yok ettiği iddiası
Mekan	Kubberü's Sahra	Müslümanların ölene dek Kudüs için savaşıması

Karikatürde, Müslüman temsilinin mezarda olması, İsrail temsilinin ise elinde silah olması ile birlikte Müslümanlar yaşam ve mağduriyet, İsrail ise ölüm ve zulüm soyut kavramları üzerinden somutlanmaktadır. Bu somutlama üzerinden "İsrail, Müslümanlara zulüm eder" miti karikatür üzerinden inşa edilmektedir. Böylece ABD'nin Kudüs kararı ile Müslümanların daha fazla mağduriyet yaşayacağı mesajının verilmesi amaçlanmaktadır.

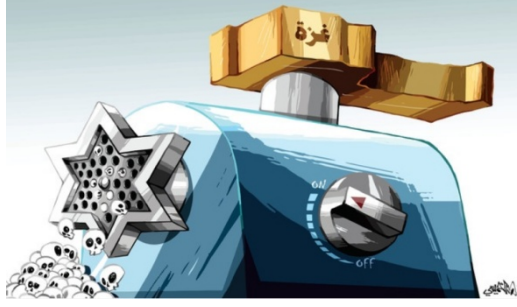
Tablo 1: "Mezar" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslüman	İsrail
Mezar	Silah
Soyut Kavramlar	
Yaşam	Ölüm
Mağduriyet	Zulüm

"Ölüm" Konulu Propaganda Karikatürü

"Ölüm" konulu propaganda karikatürü, 16 Mayıs 2018 tarihinde Suudi Arabistan'da (Al-Iqtisadiyya) yayınlanmıştır. Gösteren boyutunda analiz edildiğinde, karikatürde devasa boyutta bir kıyma makinesine yer verildiği görülmektedir. Görsel kodlar içerisinde kıyma makinesinden etin değil kuru kafaların çıktığı yansıtılmaktadır. Kıyma makinesinde etin öğütülerek çıktığı yerde Yahudiliğin simgesi altıgen yıldızın olduğu aktarılmaktadır. Karikatürde yer alan kıyma makinesinin üstündeki kolda "Gazze" yazılı kodu bulunmaktadır.

Şekil 2: "Ölüm" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen açıdan ele alındığında, karikatürde ABD'nin Kudüs kararı ile İsrail'in, Müslümanlara yönelik iddia edilen zulmünü daha da arttıracığı mesajı verilmektedir. Görsel kodlarda yansıtılan kıyma makinesi doğrudan İsrail'in Müslümanlara yönelik giriştikleri şiddetin bir metaforu olarak ön plana çıkarılmaktadır. Nitekim kıyma makinesinin giriş bölümünde yer alan altıgen yıldız doğrudan Yahudilerin bir simgesi olarak kullanılmaktadır. Kıyma makinesinden çıkan kuru kafalar ise İsrail tarafından öldürülen Müslümanlar olarak gösterilmektedir. Karikatürde yer alan "Gazze" şeklindeki yazılı kod Müslümanların özellikle Gazze'de zulme uğradığını aktarmaktadır.

Tablo 3: "Ölüm" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Nesne	Kıyma makinesi	Müslümanların, Gazze'de zulüm gördüğü iddiası
Nesne	Kuru kafa	Müslümanların İsrail'insaldırıları sonucu ölmesi

Karikatürde, Müslümanların İsrail'i temsil eden kıyma makinesinden geçirilmesi ile birlikte Müslümanlar, yaşam, güvenlik, İsrail ise katliam ve şiddet soyut kavramları üzerinden somutlanmaktadır. "İsrail, Müslümanları katletmektedir" mitinin inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece ABD'nin Kudüs kararının Müslümanların İsrail tarafından öldürülmesine neden olacağı mesajı verilmektedir.

Tablo 4: "Ölüm" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail
Kuru kafa	Kıyma Makinesi
Soyut Kavramlar	
Yaşam	Katliam
Güvenlik	Şiddet

"Kurt" Konulu Propaganda Karikatürü

"Kurt" konulu propaganda karikatürü, 17 Mayıs 2018 tarihinde Katar'da (ar-Raya) yayınlanmıştır. Gösteren açıdan bakıldığında, karikatürde büyük bir kurt köpeğinin ağzını sonuna kadar açtığı ve dişlerini gösterdiği aktarılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde kurt köpeğinin ağzındaki dişlerden kan damladığı, kanların ise ABD Başkanı Trump tarafından temizlendiği gösterilmektedir. Kurt köpeğinin sol kulağında ise Yahudiliğin simgesi altıgen yıldız resmedilmektedir. Karikatürün sağ üst kısmında "İsrail'in Gazze katliamını temizliyor" yazılı kodu bulunmaktadır.

Şekil 3: "Kurt" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen boyutunda analiz edildiğinde, karikatürde İsrail'in doğrudan Müslümanlara katliama yöneldiği ve ABD'nin bunu gizleyerek desteklediği iddia edilmektedir. Karikatürde yer alan kurt köpeğinin kulağında yer alan altıgen yıldız simgesinden kurt köpeğinin İsrail'in bir temsili olduğu aktarılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde kurt köpeğinin ağzından akan kanlar Müslümanların İsrail tarafından öldürüldüğünü iddia etmektedir. Diğer yandan Trump'ın kurt köpeğinin kanlar içerisindeki dişlerini temizlemesi, ABD yönetiminin İsrail'in Müslümanlara yönelik katliamlarına destek verdiği iddiasının bir göstergesi olarak ön plana çıkarılmaktadır.

Tablo 5. "Kurt" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Hayvan	Kurt köpeği	Müslümanları katleden İsrail iddiası
Nesne	Kan	İsrail saldırıları sonucu Müslümanların hayatlarını kaybetmesi
Eylem	Trump'ın kurdun dişlerini silmesi	ABD'nin, İsrail'in Müslümanlara yönelik zulmünü gizlemesi ve desteklemesi iddiası

Karikatürde, Trump'ın kurt köpeğinin kanlı dişlerini temizlemesi ile Müslümanlar, iyilik ve huzur, İsrail ise kötülük ve vahşet soyut kavramları üzerinden somutlanmaktadır. "İsrail, Müslümanları yok etmektedir" ve "ABD, İsrail'in Müslümanlara yönelik katliamını desteklemektedir" mitleri oluşturulmaya çalışılmaktadır. Böylece ABD'nin Kudüs kararının doğrudan İsrail'in Müslümanları katletmesine yönelik bir destek olduğu iddia edilmektedir.

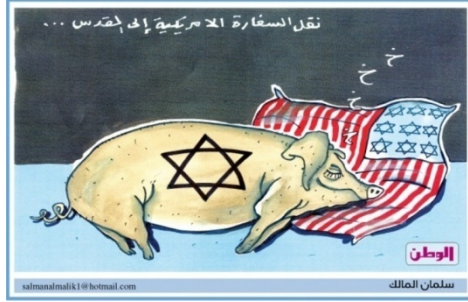
Tablo 6. "Kurt" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail
Kan	Trump
Soyut Kavramlar	
İyilik	Kötülük
Huzur	Vahşet

"Domuz" Konulu Propaganda Karikatürü

"Domuz" konulu propaganda karikatürü, 15 Mayıs 2018 tarihinde Mısır'da (al-Watan) yayınlanmıştır. Gösteren boyutunda analiz edildiğinde, karikatürde bir domuzun ABD bayrağı şeklindeki yastığın üzerinde uyuduğu aktarılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde domuzun üzerinde altıgen yıldız resmedilmektedir. Karikatürün üstünde "ABD büyükelçiliğini Kudüs'e taşımak" yazılı kodu bulunmaktadır.

Şekil 4: "Domuz" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen açıdan ele alındığında, karikatürde İsrail'in, Müslümanlara yönelik yapmış olduğunda edilen tüm şiddet ve zulümlerde ABD'nin İsrail'e destek verdiği mesajı aktarılmaktadır. Görsel kodlarda üzerinde altıgen yıldız bulunan domuz, İsrail'i simgeleyen bir gösterge olarak kullanılmıştır. Domuz, İslam dininde eti yenilmesi haram olan bir hayvandır. Diğer yandan bir kişinin domuza benzetilmesi hakaret olarak addedilmektedir. Karikatürde İsrail'e karşı antisemitist söylemlerin daha da olumsuzlaştırılabilmesi için İsrail'in doğrudan domuz şeklinde temsil edilmesi amaçlanmaktadır. Karikatürde yer alan ABD bayrağı şeklindeki yastık ABD'nin İsrail'e yönelik desteğini aktarmaktadır. Diğer yandan domuz görselinin yastığın üzerinde uyuması da ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ile ABD'nin İsrail'e verdiği desteği simgelemektedir.

Tablo 7. "Domuz" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Hayvan	Domuzun uyuması	İsrail'in Kudüs'ü konusunda istediğinin olması
Nesne	Yastık	ABD'nin İsrail'e olan desteği
Eylem	Domuzun yastık üzerinde uyuması	ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması

Karikatürde domuz görselinin ABD şeklindeki yastık üzerinde uyuması ile birlikte Müslümanlar iyilik, İsrail ise kötülük soyut kavramı üzerinden somutlanmaktadır. "ABD, İsrail'i destekler" miti inşa edilmektedir. Böylece ABD'nin Kudüs kararı ile İsrail'in Müslümanlara yönelik girişeceği tüm şiddet eylemlerinde sorumluluğu olduğu mesajı verilmektedir.

Tablo 8. "Domuz" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail, ABD
Soyut Kavramlar	
İyilik	Kötülük

"İblis" Konulu Propaganda Karikatürü

"İblis" konulu propaganda karikatürü 15 Mayıs 2018 tarihinde Londra'da basılan Arap gazetesi al-Hayat'da yayınlanmıştır. Gösteren açıdan analiz edildiğinde, karikatürde İblis'in elinde İsrail ve ABD bayraklarından oluşturulmuş bir bayrağı taşıdığı yansıtılmaktadır. Sunum kodlarında arka plan karanlık olarak aktarılmaktadır. Karikatürde herhangi bir yazılı kod kullanılmamıştır.

Şekil 5: "İblis" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen boyutunda ele alındığında, karikatürde İsrail'in Müslümanlara yönelik kötülük içerisine girdiği iddia edilmektedir. Karikatürde İsrail doğrudan İblis şeklinde sunularak, İsrail'in kötülük metaforu olarak kitlelere aktarılması amaçlanmaktadır. Sunum kodları içerisinde karikatürün arka fonunun karanlık olarak sunulması ile İsrail'e yönelik olumsuz algının gücünün arttırılması hedeflenmektedir. Karikatürde herhangi bir yazılı kodun kullanılmaması ile İsrail'e yönelik verilmek istenen olumsuz mesajın yalnızca görsel kodlar üzerinden anlaşılmasına yol açılmaktadır.

Tablo 9. "İblis" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Varlık	İblis	Kötülüğünün temsili
Arka Plan	Karanlık	İsrail'in, kötülük içinde olduğu iddiası
Eylem	İblis'in İsrail ve ABD bayraklarına benzer bir bayrağı taşıması	İsrail'in Müslümanlara ve insanlığa kötülüklerde bulunduğu iddiası

Karikatürde, İsrail'in İblis'e benzetilmesi ile birlikte Müslümanlar huzur ve güven, İsrail ise korku ve tehlike soyut kavramları üzerinden somutlanmaktadır. "ABD, İsrail'in iddia edilen kötülüklerini destekler" şeklinde mit oluşturulmaktadır. Böylece İsrail'in ABD'yi tahakkümleri altına aldıkları ve onlar üzerinden Müslümanlara yönelik şiddet eylemlerini gerçekleştirdikleri iddia edilmektedir.

Tablo 10. "İblis" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail, ABD
Soyut Kavramlar	
Huzur	Korku
Güven	Tehlike

"Yıkım" Konulu Propaganda Karikatürü

"Yıkım" konulu propaganda karikatürü 15 Mayıs 2018 tarihinde Mısır'da (al-Yawm as-Sabi) yayınlanmıştır. Gösteren boyutunda incelendiğinde, karikatürde bir anne ve oğluna yer verildiği görülmektedir. Görsel kodlarda annenin elinde Kubberü's Sahra şeklinde bir şemsiyeyi oğluna verdiği görülmektedir. Annenin üzerinde ABD bayrağı, çocuğun üzerinde de İsrail bayrağı olduğu aktarılmaktadır. Diğer yandan annenin saç şekli, ABD'deki Özgürlük Heykeli'ne benzetilirken çocuğun saçlarının da buklemi bırakıldığı aktarılmıştır. Ayrıca çocuğun başında altıgen yıldız bulunmaktadır. Sunum kodlarında arka planda yıkıntılar içerisinde ev görsellerine yer verilmiştir. Karikatürde herhangi bir yazılı kod kullanılmamıştır.

Şekil 6: "Yıkım" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen açıdan analiz edildiğinde, karikatürde Müslümanların aleyhine olmasına rağmen, ABD'nin İsrail'i desteklemek için Kudüs kararını aldığı aktarılmaktadır. Görsel kodlar içerisinde ABD bayrağı içerisindeki anne görseli ABD'yi, İsrail bayrağı içerisindeki çocuk görseli de doğrudan İsrail devletini simgelemektedir. Diğer yandan çocuğun başına konulan altıgen yıldız ile aynı zamanda çocuğun İsrail olduğu vurgusu da yapılmaktadır. Şemsiye şekline sokulan Kubberü's Sahra görseli, Kudüs'ü simgelemektedir. Annenin elindeki şemsiyeyi çocuğa vermesi ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımasını temsil etmektedir. Yıkıntılar içerisindeki evler ise Müslümanların, İsrail tarafından uğradığı iddia edilen zulmü simgelemeye çalışmaktadır.

Tablo 11. "Yıkım" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mekan	Kubberü's Sahra	Kudüs'ün temsili
Arka Plan	Ev yıkıntıları	İsrail'in Müslümanlara verdikleri zarar
Eylem	Kadının çocuğu tutması	ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınması

Karikatürde, ev yıkıntıları içerisinde anne görselinin çocuğa Kubberü's Sahra şeklindeki şemsiyeyi vermesi ile birlikte Müslümanlar huzur, İsrail ise yıkım soyut kavramları ile somutlanmaktadır. "İsrail, Müslümanları Kudüs'ten çıkarmaya çalışmaktadır" şeklindeki mit inşa edilmektedir. Böylece ABD'nin Kudüs kararı ile İsrail'in Müslüman yerleşimleri yok edeceği iddiasında bulunmaktadır.

Tablo 12. "Yıkım" Konulu Karikatürün İkili Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail, ABD
Soyut Kavramlar	
Huzur	Yıkım

"Bülbül" Konulu Propaganda Karikatürü

"Bülbül" konulu propaganda karikatürü 16 Mayıs 2018 tarihinde Katar'da (Al-Jazira) yayınlanmıştır. Gösteren açıdan analiz edildiğinde, karikatürde iki tane yılanın bir ağacın dalına çıktığı ve hemen altlarında da kafeste bir bülbülün resmedildiği görülmektedir. Yılanlarının önünde Kubberü's Sahra yer almaktadır. Görsel kodlar içerisinde ABD Başkanı Trump ile İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun başları yılanların başları olarak yansıtılmaktadır. Diğer yandan bülbülün kafesine doğru bir Arap'ın ayaklarını uzatarak güldüğü aktarılmaktadır. Karikatürde herhangi bir yazılı kod kullanılmamıştır.

Şekil 7: "Bülbül" Konulu Propaganda Karikatürü

(Kaynak: ADL, 2018)

Gösterilen boyutunda ele alındığında, karikatürde İsrail ve ABD'nin iş birliği içerisinde Kudüs'ün Müslümanların elinden alınmaya çalışıldığı mesajı verilmektedir. Görsel kodlar içerisinde iki yılan görselinin Trump ve Netanyahu'nun yüzlerine benzetilmesi ile karikatürde İsrail ve ABD'ye yönelik nefret söylemi inşa edilmektedir. Her iki yılanın da Kubberü's Sahra'yı alarak yuvalarına götürmesi ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanınmasını temsil etmektedir. Yine görsel kodlar içerisinde bülbül görseli Müslümanları, bülbülün kafeste tutulması da Müslümanların, İsrail'in elinde tutsak olduğu mesajını vermektedir. Diğer yandan bülbüle doğru ayaklarını uzatan Arap görseli ise İsrail ve ABD ile işbirliği içine giren işbirlikçi Arapları temsil etmektedir.

Tablo 13. "Bülbül" Konulu Karikatürün Göstergeler Modeli Üzerinden Analizi

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Hayvan	Yılanlar	ABD ve İsrail'in temsili
Hayvan	Bülbül	Müslümanların temsili
Eylem	Bülbül'ün kafese konulması	Müslümanların Kudüs'te yaşadığı esaret
Eylem	Arap bir erkeğin uyuması	ABD ve İsrail ile işbirliği içindeki Araplar

Karikatürde, İsrail ve ABD'nin yılan şeklinde, Müslümanları ise kafesteki bülbül şeklinde sunulması ile Müslümanlar özgürlük ve mutluluk, İsrail esaret ve zulüm soyut kavramları ile somutlanmaktadır. "İsrail, Müslümanları esaret altında bırakmak istemektedir" şeklinde mit inşa edilmektedir. Böylece Müslümanların İsrail tarafından esaret altına alındığı iddiasında ABD'nin Kudüs kararının önemli bir rol oynadığı mesajı verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 14. "Bülbül" Konulu Karikatürün İki Karşıtlıklar Modeli Üzerinden Analizi

Somut Kavramlar	
Müslümanlar	İsrail, ABD, Arap İşbirlikçiler
Soyut Kavramlar	
Özgürlük	Esaret
Mutluluk	Zulüm

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen antisemitist propaganda karikatürlerindeki görsel ve yazılı kodlar üzerinden doğrudan İsrail'e yönelik nefret söyleminin inşa edilmeye çalışıldığı ortaya çıkarılmıştır. Bu amaçla karikatürlerdeki görsel kodlarda İsrail, İblis, kurt köpeği, domuz, kıyma makinesi ve yılan gibi metaforlar üzerinden kitlelere aktarılmıştır. Bu şekilde İsrail'e yönelik oluşturulan antisemitist algının daha güçlü olması istenmiştir. Diğer yandan karikatürlerde Müslümanlar, kıyma makinesinden çıkan kuru kafalar, kafese konulan bülbül, mezarlıktan elini çıkaran bir adam göstergeleri üzerinden temsil edilmiştir. Bu şekilde de Müslümanların, İsrail tarafından büyük bir zulme uğradığına yönelik algı meydana getirilmeye çalışılmıştır.

Karikatürlerde İsrail, kötülük, zulüm, şiddet, tehlike, vahşet, katliam gibi olumsuz soyut kavramlar; Müslümanların ise iyilik, güvenlik, huzur gibi olumlu soyut kavramlar üzerinden somutlandığı ortaya çıkarılmıştır. Posterde oluşturulan

somutlamalar yoluyla "İsrail, Müslümanlara zulüm eder", "İsrail, Müslümanları katletmektedir" "İsrail, Müslümanları yok etmektedir", "İsrail, Müslümanları Kudüs'ten çıkarmaya çalışmaktadır", "İsrail, Müslümanları esaret altında bırakmak istemektedir" şeklinde İsrail'e yönelik antisemitist mitlerin inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece Müslümanların, İsrail tarafından mağdur edildiği ve şiddete maruz kaldığı düşüncesinin oluşturulması istenmektedir. Diğer yandan ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararına karşılık, "ABD, İsrail'in Müslümanlara yönelik iddia edilen katliamını desteklemektedir", "ABD, İsrail'i destekler" ve "ABD, İsrail'in iddia edilen kötülüklerini destekler" şeklinde mitler oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde karikatürler üzerinden İsrail'in, ABD'yi tahakküm altına aldığı iddia edilmekte, ABD'nin aldığı Kudüs kararı ile İsrail'in Müslümanlara yönelik her türlü saldırısından ABD'nin de sorumlu olacağı ileri sürülmektedir.

Arap medyasında yer alan antisemitist karikatürlerde dünya genelindeki Yahudilerin değil, doğrudan İsrail devletinin hedef alındığı görülmektedir. Nitekim bunu gerçekleştirebilmek için de İsrail'i simgeleyen metonimi, metafor ve simgelere karikatürlerde yer verildiği ortaya çıkarılmıştır. Diğer yandan karikatürlerde oluşturulan nefret söyleminin yalnızca İsrail'e değil aynı zamanda ABD'ye de yöneltildiği saptanmıştır. Bu şekilde Kudüs kararı ile ABD yönetiminin doğrudan Arap medyasındaki kimi yayınların antisemitist propagandasına maruz kaldığı ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmada ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararından sonra Arap medyasındaki kimi karikatürlerde antisemitist söylemlerin İsrail ve ABD karşıtlığı oluşturmada propaganda amaçlı nasıl ve ne şekilde kullanıldığı analiz edilmiştir. Çalışma, incelediği konu bakımından özgün ve güncel olma niteliği taşımaktadır. Gelecek çalışmaların da başta Nazi Almanyası dönemi olmak üzere farklı dönemlerde kullanılan antisemitist söylemleri, mevcut çalışmada elde edilen bulgular ile karşılaştırmalı olarak incelemesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

The status of Jerusalem in Arab-Israeli relations has remained an important problem since the foundation of the Israeli state on 14 May 1948 to the present day. That Israel declared Jerusalem as its capital has led to an international crisis and many countries around the world have not recognized the unilateral decision of Israel. However, USA President Donald Trump declared that the USA recognized Jerusalem as the capital of Israel on 6 December 2017. Trump's decision brought the status of Jerusalem back to the international agenda. In many Muslim countries, anti-USA and Israeli demonstrations were held against Trump's decision. Similarly, the Arab media harshly criticized Trump's decision. On the other hand, the anti-Israeli and anti-USA publications of the Arab media intensely exposed the anti-

Semitic discourses. Especially the anti-American and anti-Semitic cartoons were prepared in the Arab media and the decision taken by the USA was criticized with a humorous language. These cartoons were used as propaganda tools in the construction of hate speech against the USA and Israel. In the context of the study, it was tried to reveal how the phenomenon of anti-Semitism was formed, in what way Israel and the USA were represented and which myths about hate speech were built in the anti-Semitic cartoons.

All the anti-Semitic cartoons used in the Arab media after the United States decided to recognize Jerusalem as the capital of Israel, constitute the universe of study. However, sample was used in the study because of the difficulty of reaching all cartoons. For this purpose, it was identified as a sample of 7 anti-Semitic cartoon studies determined by Anti-Defamation League (ADL) which was established in 1913 to fight against antisemitism in the USA. On the other hand, the examining only 7 propaganda cartoons and generalizations within the scope of the findings are the main limitations of the study.

Within the scope of the study, the following questions were asked;

In the cartoons published in the Arab media after the United States decided to recognize Jerusalem as the capital of Israel;

- how and in what way were Israel and the USA criticized?
- which anti-Semitic propaganda myths were built?
- by which abstract concepts were Jews embodied?

In this study, semiotic analysis in qualitative research methods was used. The propaganda cartoons determined within the scope of the study were analyzed by the the Indicators Model of the Swiss linguist Ferdinand de Saussure and the Contrast Model of French anthropologist Claude Lévi-Strauss.

It was found out that the hate speech against the Israel was tried to be constructed directly through the visual and written codes in the anti-Semitic propaganda cartoons. For this purpose, the visual codes in the cartoons were transferred to the masses via metaphors such as demons, wolves, pigs, meat grinders and snakes. In this way, the anti-Semitic perception of the Israel was wanted to be stronger. On the other hand, Muslims were represented by skulls coming out of the meat grinder, a nightingale and a man pulling out his hand from the graveyard in cartoons. In this way, it was tried to form a perception that Muslims were subjected to great persecution by Israel.

It was seen that negative abstract concepts in the cartoons such as evil, cruelty, violence, danger, brutality, massacre were embodied. On the other hand, Muslims were embodied through positive abstract concepts such as goodness, security and peace. The myths such as "Israel persecute Muslims", "Israelkill Muslims", "Israelmanage to get Muslims out of Jerusalem", "Israel want to keep Muslims under bondage" were intended to be built. The myths such as "USA supports that the Israel massacre the Muslims" and "The United States supports the Israel" were tried to be formed in response to the decision that USA recognized Jerusalem as the capital of Israel. In this way, it was claimed that the Israel also dominated the United States. With the decision of the USA regarding Jerusalem, it was expressed the USA was responsible for all attacks of Israel against Muslims.

In the Arab media, anti-Semitic cartoons appear to be targeted directly to all Israel. Indeed, it was revealed that the metonymy, metaphors and symbols that symbolized Israel were included in cartoons. On the other hand, it was found that hate speech in cartoons was directed not only to Israel but also to the USA. In this way, it was seen that the USA administration was directly exposed to the anti-Semitic propaganda by the Arab media with the decision of Jerusalem.

Kaynakça

Adl (2018). "Antisemitist Arap Karikatürleri", <https://www.adl.org/blog/middle-eastern-press-features-anti-semitic-cartoons-in-wake-of-tensions-in-gaza-and-jerusalem>, Erişim Linki: 10.01.2019.

Arıca, F. A. (2019). Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao Zedong Döneminde Spor Yayıncılığı Üzerine İnceleme. *TRT Akademi*, 4(8), 392-408.

Aşkan, H., & Üzümcü, A. M. (2020). Soğuk Savaş Dönemi'nde Özgür Avrupa Radyosu'nu Konu Alan "Gerçekliğin Kuleleri" Adlı Kısa Film Üzerine İnceleme. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 71-92.

Avcı, Ö. (2018). Propaganda Çeşitleri In *İletişim ve Propaganda*, edited by Mustafa Karaca, Caner Çakı, (75-114), Konya: Eğitim Yayınevi.

Aziz, A. (2007). *Siyasal İletişim*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çakı, C., Gazi, M. A., & Çakı, G. (2019). Nazi Almanyası İşgalindeki Polonya'da Propaganda Posterleri Üzerinden Yahudilere Karşı Nefret Söylemi İnşası. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 12(2), 781-812.

Çalışkan, S. (2020). Soğuk Savaş Döneminde Sovyetler Birliği'nin İsrail Karşıtı Söylemlerinin Propaganda Posterlerindeki Sunumu. *Selçuk İletişim*, 13(2), 694-714.

De Saussure, F. (2014). *Genel Dilbilim Yazıları*, Çev., Savaş Kılıç, İstanbul: İthaki Yayınları.

Domenach, J.M. (2003). *Politika ve Propaganda*. Çev., Tahsin Yücel. İstanbul: Varlık Yayınları.

Dündar, G. (2019). Mussolini İtalyası'nda Spor Yayıncılığı. *TRT Akademi*, 4(8), 308-324.

Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Çev., Süleyman İrvan. 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). II. Dünya Savaşı'nda Çizgi Filmlerin Mihver Devletleri Tarafından Karşı Propaganda Amaçlı Kullanımı. *SineFilozofi*, 4(8), 249-265.

Gülada, M. O., Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

Heilbronner, O. (1990). The Role of Nazi Antisemitism in the Nazi Party's Activity and Propaganda: A Regional Historiographical Study. *The Leo Baeck Institute Year Book*, 35(1), 397-439.

Herf, J. (2005). The "Jewish War": Goebbels and the Antisemitic Campaigns of the Nazi Propaganda Ministry. *Holocaust and Genocide Studies*, 19(1), 51-80.

Jowett, S. G.&O'donnell, V. (2014). *Propaganda & Persuasion*. USA: Sage.

Kaleli, E.(2013). "Haçlı Seferleri Zamanında Avrupa'da Antisemitizm (1096-1190)". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 13(1), 21-35.

Karsh, E., & Miller, R. (2004). Freya Stark in America: Orientalism, Antisemitism and Political Propaganda. *Journal of Contemporary History*, 39(3), 315-332.

Kershaw, I.(2009). *Hitler, 1936-1945: Nemesis*.Çev., Zarife Biliz. 2. Cilt, İstanbul: İthaki Yayınları.

Küntzel, M. (2005). "National Socialism and Anti-Semitism in the Arab World". *Jewish Political Studies Review*, 99-118.

Lévi-Strauss, C. (2013). *Mit ve Anlam*,Çev., Gökhan Yavuz Demir, İstanbul: İthaki Yayınları.

Lévi-Strauss, C.(2014). *Modern Dünyanın Sorunları Karşısında Antropoloji*Çev., Akın Terzi. İstanbul: Metis Yayınları.

Lévi-Strauss, C. (2016). *İrk, Tarih ve Kültür*,Çev., Haldun Bayrı, Reha Erdem, Arzu Oyacıoğlu, Işık Ergüden. 7. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.

Lévi-Strauss, C.(2017). *Hepimiz Yamyamız*,Çev., Haldun Bayrı, 2. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.

Lévi-Strauss, C. (2018). *YabanDüşünce*, Çev., Tahsin Yücel, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Lônčíková, M. (2017). "Was the Antisemitic Propaganda A Catalyst For Tensions in The Slovak-Jewish Relations?". *Holocaust Studies*, 23(1-2), 76-98.

Mazower, M. (2014). *Hitler İmparatorluğu, İşgal Avrupa'sından Nazi Yönetimi*.Çev., Yavuz Alogan. 2. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.

Mcdonough, F. (2016). *TheGestapo, The Myth and Reality of Hitler's Secret Police*. The Great Britain: Coronet.

Moshin, J. (2018). "Hello Darkness: Antisemitism and Rhetorical Silence in the Trump Era". *Journal of Contemporary Rhetoric*, 8, 26-43.

Ribbens, K. (2018). "Picturing Anti-Semitism in the Nazi-Occupied Netherlands: Anti-Jewish Stereotyping in a Racist Second World War Comic Strip". *Journal of Modern Jewish Studies*, 17(1), 8-23.

Sala, L. L. (2014). Propaganda, Negotiations, and Antisemitism at the Teatro La Fenice, 1937–43: Proscription Lists and Other Unpublished Documents. *Journal of Musicological Research*, 33(4), 271-314.

Schroeter, J.D.(2018). "Islamic Anti-Semitism in Historical Discourse". *The American Historical Review*, 123(4), 1172-1189.

Seo, H. (2014). "Visual Propaganda in The Age of Social Media: An Empirical Analysis of Twitter Images During The 2012 Israeli– Hamas Conflict". *Visual Communication Quarterly*, 21(3), 150-161.

Seul, S. (2013). "Herr Hitler's Nazis Hear an Echo of World Opinion: British and American Press Responses to Nazi Anti-Semitism, September 1930–April 1933. Politics", *Religion & Ideology*, 14(3), 412-430.

Sıgırcı, İ. (2016). *Göstergebilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şahan, S. (2020). Sovyetler Birliği'nde Batı Blok'unun Radyo Yayınlarının Karikatürler Üzerinden Eleştirisi. *TRT Akademi*, 5(9), 270-291.

Tarhan, N. (2010). *Psikolojik Savaş, Gri Propaganda*, 13. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.

Webman, E. (2010). "The Challenge of Assessing Arab/Islamic Antisemitism". *Middle Eastern Studies*, 46(5), 677-697.

Webman, E. (2012). "Discourses on Antisemitism and Islamophobia in Arab Media". *European Societies*, 14(2), 222-239.

Wistrich, R. S. (2013). "The Changing Face of Anti-Semitism Resilient and Adaptable, Jew-Hatred Travels the Globe". *Commentary*, 135(3), 31-34.

Yavuzoğlu, A. (2003). *20. yy.'da Faşist Paranoya*, İstanbul: Sayfa Yayınlar.

Zorlu, Y., Çakı, C., & Karaca, M. (2017). Türk Sinemasında Nazizm İdeolojisi: "Kırımlı" Filmi Ve Göstergebilimsel Analizi. *Sosyoloji Konferansları*, (56), 67-95.